

Datum
2020-09-23
Vår referens
Daniel Pamp
Utredningssekreterare
Daniel.Pamp@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet -

Remittering av Betygsutredningen 2018 (SOU 2020:43) GRF-2020-25908

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har gett grundskolenämnden tillfälle att yttra sig om ett betänkande av Betygsutredningen 2018, "Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper" (SOU 2020:43). Utredningens syfte var att utreda och föreslå en modell för hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I utredningens uppdrag ingick även att utreda och lämna förslag till justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Syftet med utredningens uppdrag var att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

I utredningen har fokus varit på elever och lärare och utredningens förslag strävar efter att skapa system som ger bättre förutsättningar för elevers lärande och bättre förutsättningar för lärares undervisning, bedömning och betygssättning.

Utredningen anser att förslagen ska ses som ett paket där de enskilda förslagen förstärker varandra och helheten därmed ger enligt utredningen större effekt än de enskilda delarna. Av denna anledning anser utredningen att förslagen bör införas så samlat som möjligt.

Grundskoleförvaltningen ställer sig generellt positiv till förslagen i utredningen enligt vad som anges i tjänsteskrivelsen. När det gäller delen om ämnesbetyg i gymnasiet har grundskoleförvaltningen valt att mer översiktligt förklara sina ställningstagande då det egentligen ligger utanför grundskoleförvaltningens ansvarsområde. För grundskoleförvaltningens del kommer de största förändringarna vara:

- kompensatorisk betygssättning
- ytterligare ett betygssteg (Fx)
- förslag om att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper

Förändringarna gällande grundskolan föreslås att träda i kraft 1 juli 2021 och börja gälla 1 juli 2022.

Grundskoleförvaltningen har varit i kontakt med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen i arbetet med denna remiss, men på grund av den korta svarstiden har svaren inte kunnat stämmas av innan respektive nämndsmöte. Grundskoleförvaltningen kommer tillsammans med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen att delta i SKR:s remissdialog den 29/9. På grund

av grundskolenämndens inlämningsdatum (24/9) kommer erfarenheterna från denna remissdialog inte att finnas med i yttrandet eller tjänsteskrivelsen. I samband med denna remissdialog kommer även grundskoleförvaltningen att stämma av sina svar med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen. Det som framkommer från SKR:s remissdialog och samtalen med gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen kommer rapporteras separat efter den 29/9.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Bygga, bedöma, betygssätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 201009 Remiss från Utbildningsdepartementet - Remittering av Betygsutredningen
- Förslag till Yttrande GRNAU 201009 Remiss från Utbildningsdepartementet - Remittering av Betygsutredningen (SOU 2020:43)

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2020-10-09

Grundskolenämnden 2020-10-20

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

I augusti 2020 överlämnade Betygsutredningen (SOU 2020:43) sina förslag till regeringen. Uppdraget var att utreda och föreslå en modell för hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I utredningens uppdrag ingick även att utreda och lämna förslag till justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Syftet med utredningens uppdrag var att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

I utredningen har fokus varit på elever och lärare och utredningens förslag strävar efter att skapa system som ger bättre förutsättningar för elevers lärande och bättre förutsättningar för lärares undervisning, bedömning och betygssättning.

Utredningen anser att förslagen ska ses som ett paket där de enskilda förslagen förstärker varandra och helheten därmed ger enligt utredningen större effekt än de enskilda delarna. Av denna anledning anser utredningen att förslagen bör införas så samlat som möjligt.

Ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning

Utredningens förslag i korthet:

- Ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola.
- Ämnen ska delas in i nivåer för att dels säkra likvärdigheten i utbildningens innehåll i landet, dels behålla möjligheten att ett ämne med en ämnesplan ska kunna läsas i olika omfattning på olika program och inom kommunernas vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Modellen för ämnesbetyg innebär att det för varje ämne finns en uppsättning betygskriterier och att eleven efter en nivå får ett betyg i ämnet, vilket sedan ersätts när eleven efter nästa nivå får ett nytt betyg i ämnet.
- Betyg i ämnet ska ges efter varje nivå för att ge eleven en regelbunden och formell avstämning samt för att tydligt visa hur långt eleven har läst i ämnet om eleven byter lärare, program, skola, eller skolform.
- I examensbeviset, gymnasiesärskolebeviset, studiebeviset eller gymnasieintyget redovisas elevens slutliga betyg i ämnet, till skillnad från det nuvarande kursutformade systemet där betyg på varje kurs i ett ämne redovisas.
- Motsvarande modell för ämnesbetyg ska även införas inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.
- Skolverket ska ges i uppdrag att se över nuvarande ämnen och ämnesplaner för att de ska fungera med ämnesbetyg.

Utredningens bakgrund till förslagen

I utredningen framgår det att den kursutformade gymnasieskolan har under en längre tid kritiserats för att vara fragmentiserad vilket bland annat har lett till att elever upplever att målet med utbildningen är att ”beta av” kurser snarare än lärande. Ett ständigt fokus på bedömning och betygssättning på grund av att varje betyg som sätts på en kurs har betydelse för elevens meritvärde, har enligt utredningen lett till stress hos både elever och lärare. De enskilda kursbetygen som eleverna fått i tidiga kurser visar inte heller enligt utredningen vilka kunskaper eleverna har vid slutet av sina studier i ett ämne. Kursutformningen och kursbetygen har vidare inneburit att många elever enligt utredningen har svårt att hinna vänja sig vid studierna i gymnasieskolan innan de får sina första kursbetyg.

Utredningens utgångspunkter för förslagen

En utgångspunkt för utredningens förslag till modell för ämnesbetyg har enligt utredningen varit att i möjligaste mån behålla det som fungerar bra i dagens system, men samtidigt möjliggöra bättre förutsättningar för elevernas lärande. Att utredningen inte föreslår ett helt nytt system som leder till större förändringar handlar enligt utredningen även om att värna lärares arbetssituation och huvudmännens möjligheter till planering och dimensionering av den gymnasiala utbildningen. Utredningen har därför utgått från att stommen i utbildning på gymnasial nivå ska vara densamma som i dag, till exempel att det fortsatt ska finnas högskoleförberedande program och yrkesprogram i gymnasieskolan, att samma ämnesplaner ska gälla i olika skolformer inom gymnasial utbildning, att det ska finnas möjligheter för elever att göra val inom sin studieväg, samt möjligheter till övergångar och samverkan mellan olika skolformer.

Utredningens val av ämnesbetyg istället för kursbetyg

De problem som är inbyggda i kursstrukturen kommer enligt utredningen att finnas kvar så länge vi har en kursutformad gymnasieskola där avslutande betyg sätts efter varje kurs. I en

ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola ska innehållet i utbildningen enligt utredningen vara paketerat i större sammanhållna ämnen och ämnena ska vara utformade på så sätt att det är lämpligt med ämnesbetyg. Det innebär enligt utredningen att elevernas kunskaper i ett ämne på ett rättvisande sätt kommer kunna bedömas och betygssättas i slutet av ämnesstudierna.

Utredningen anser att ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola ger bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid och motivation för eleverna att genomföra utbildningen, vilket ger bättre förutsättningar än i dag för en ökad genomströmning. Ämnesbetygen kommer enligt utredningen bättre kunna spegla elevers kunskaper i ämnet som helhet än separata kursbetyg och att det ger lärare möjligheter att planera undervisningen utifrån ämnet som helhet.

I dag används i princip samma ämnesplaner och system för betyg på kurser inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som inom kommunernas vuxenutbildning på gymnasial nivå. Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör därför enligt utredningen inte hindra eller försvåra elevers övergång till kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå respektive som särskild utbildning på gymnasial nivå, varken för individer med ämnesbetyg eller med kursbetyg. Av denna anledning föreslår utredningen att ämnesbetyg även införs inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Utredningens förslag är att ämnen ska bestå av en eller flera nivåer och efter varje nivå ska eleven få ett nytt betyg i ämnet som ersätter betyget från den tidigare nivån, på väg mot elevens slutliga betyg i ämnet. Varje betyg i ämnet föreslås sättas utifrån en uppsättning betygskriterier som gäller för hela ämnet. Ett sådant betyg anger enligt utredningen var en elev befinner sig kunskapsmässigt i ämnet och ger information till eleven när det gäller resterande studier i ämnet. Det ger även information när eleven byter inom och mellan introduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildning. Det slutliga betyget i ämnet ska enligt utredningen spegla elevens kunnande i ämnet i slutet av ämnesstudierna. Ett underkänt betyg på den slutliga nivån ska inte enligt utredningen innebära ett underkänt betyg i hela ämnet om eleven fått ett godkänt betyg i ämnet på underliggande nivå(-er). En elev ska därför enligt utredningens förslag kunna tillgodoräkna sig de nivåer för vilka eleven redan har fått ett godkänt betyg, även om eleven har fått ett underkänt betyg på den avslutande nivån i ämnet.

Grundskoleförvaltningens ställningstagande rörande ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning

Förslagen rörande ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunerna vuxenutbildning ligger till största del utanför grundskoleförvaltningens ansvarsområde och för Malmö stads räkning är det gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen som berörs mest av detta. Grundskoleförvaltningen vill ändå svara för sin inställning inom nedanstående sju områden gällande ämnesbetyg i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning då det finns beröringspunkter med de andra delarna i betygsutredningen.

11.1 Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vara ämnesutformade.

Grundskoleförvaltningen instämmer med utredningens slutsatser om att fördelarna med ämnesbetyg gällande lägre stress för eleverna, en längre sammanhållen undervisningstid och därmed ett långsiktigt lärande, är positiva och talar för ett införande av ämnesbetyg. Ur

grundskoleförvaltningens perspektiv medför ämnesbetyg istället för kursbetyg att övergången mellan grundskola och gymnasiet inte blir lika stor som i dagsläget med gymnasieskolans kurser, vilket är positivt för eleverna. Förvaltningen ställer sig positiv till att ämnen och ämnesplaner ses över för att ge eleverna i större omfattning en progression för eleverna och ge eleverna möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ämnen.

11.2 Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Grundskoleförvaltningen instämmer med både betygsutredningens och gymnasieutredningens slutsatser om att *”ämnesbetyg sannolikt leder till mindre stress för elever eftersom alla betyg inte blir lika viktiga när tidiga mindre bra prestationer i ett ämne i större grad kan ”repareras” under utbildningens gång”*.

Grundskoleförvaltningen ser det som positivt att eleverna även på gymnasie- och vuxenutbildningen får betyg i slutet av ett ämne för att på så sätt ge eleven möjlighet att visa sin samlade kompetens i ämnet. Till detta tillkommer även de fördelar som minskad stress för personal och elever innebär. Grundskoleförvaltningen anser att det är positivt att utredningen har undersökt eventuella nackdelar med ett ämnesbetygssystem och förslaget med att eleverna ska få betyg efter varje avklarad nivå i ämnet anser grundskoleförvaltningen stämma överens med hur bedömning sker i grundskolan och vara en välfungerande lösning för att undvika den identifierade problematiken med det utredningen benämner som *”uppskjutarbeteende”*.

11.3 En modell för ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag av modell för ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Modellen innebär att ämnen delas in i nivåer med progression mellan nivåerna och att det ska finnas ett fastslaget centralt innehåll för varje nivå. Vidare ska betyg i ämnet sättas efter varje nivå, och betyget från en nivå ska ersättas av betyget på nästa nivå fram till elevens slutliga betyg i ämnet. I utredningens modell ska betygsättning göras mot en uppsättning betygs-kriterier som avser hela ämnet. Grundskoleförvaltningen är även positiv till att det inte ska finnas spärrar mellan olika nivåer (förutom i undantagsfall gällande vissa ämnen där förkunskaper krävs av säkerhetsskäl), utan att eleverna ges möjlighet att inhämta den kunskap som behövs under ämnets progression. När det gäller utredningens förslag att när en elev har fått ett godkänt betyg i ämnet på en nivå men underkänt på efterföljande nivå(-er) ska eleven få två slutliga betyg, anser grundskoleförvaltningen att det är positivt att eleven med denna modell inte förlorar alla gymnasiepoäng eller gymnasiesärskolepoäng i ämnet.

11.4 Ämnen och ämnesplaner behöver ses över.

Grundskoleförvaltningen instämmer med utredningens förslag att statens skolverk ska ges i uppdrag av regeringen att se över och utforma ämnesplaner och ämnen, samt som en följd även programstrukturer, så att de fungerar för ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola.

11.5 Följder av modellen.

Grundskoleförvaltningen har inga invändningar mot eventuella följder av modellen och anser att givet att modellen antas, att det är av stor vikt att det parallellt tas fram material för att exemplifiera hur de nya nivåerna och betygen ska redovisas för ämnena. Det gäller inte minst

punkt 11.5.4 gällande hur ett underkänt betyg och streck ska redovisas. Grundskoleförvaltningen anser att om modellen om ämnesbetyg antas, finns det anledning att se över hur systemet med meritpoäng eventuellt behöver konstrueras om (11.5.6 Meritpoängssystemet kan behöva ses över).

11.6 Ämnesbetyg i kommunernas vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Grundskoleförvaltningen är positiv till att modellen för ämnesbetyg i gymnasieskolan ska även införas inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.

11.7 En timplan behövs inte för att stödja ämnesbetyg.

Grundskoleförvaltningen har inga invändningar mot utredningens slutsats om att en timplan inte behöver införas för att stödja ämnesbetyg eftersom gymnasiepoängen enligt förslaget kvarstår.

Kompensatorisk betygssättning

Utredningens förslag i korthet

- Kompensatorisk betygssättning ska införas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.
- Begreppet betygskriterier ska ersätta begreppet kunskapskrav.
- Betygen A–D ska omfattas av en kompensatorisk princip. Det innebär att betygskriterierna för betygen A–D inte behöver vara uppfyllda i sin helhet utan läraren ska vid betygssättningen göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.
- Betygskriterierna för E ska fortsatt vara uppfyllda i sin helhet.

Utredningens bakgrund till förslagen

Alla delar av kunskapskravet för betygen A, C och E måste enligt dagens reglering vara uppfyllda för att eleven ska få betyget. Det skapas därmed trösklar i betygsskalan som innebär att mindre kunskapsområden där eleven bedöms ligga på en lägre nivå i betygsskalan kan sänka betyget. Det har medfört att eleverna upplever att de bedöms utifrån sin sämsta prestation. Vidare upplevs kunskapskraven av både elever och lärare som omfattande och detaljerade och dessutom otydliga, vilket inneburit att lärare har tolkat kunskapskraven på olika sätt. Detta har i vissa fall lett till en betygssättning som inte kan anses varken rättvis eller rättvisande.

Utredningens val av kompensatorisk betygssättning

Utredningen anser att en kompensatorisk betygssättning medför ett mer rättvisande sätt att betygssätta kunskaper än det nuvarande. Att alla delar av ett kunskapskrav måste vara uppfyllda har premierat arbetssätt och examinationsformer där avprickning av olika delar av kunskapskraven tar stor plats i lärarens arbete. Detta har bland annat lett till att elever tidigt under ett läsår eller en kurs kan tappa motivationen, eftersom känslan är att en dålig prestation i början av läsåret eller kursen inte går att ta igen. Med en betygssättning där den sammantagna

bilden är viktigare än delarna ges förutsättningar för ett mindre fragmentiserat lärande. Det kan i sin tur leda till att elevernas motivation ökar och den upplevda stressen och känslan av orättvisa minskar. Med en kompensatorisk betygssättning kan lärarna betygssätta utifrån en professionell och sammantagen bedömning av vilket betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.

Utredningens val till att betygen A, B, C och D ska kunna kompenseras

Betygen A, B, C och D ska omfattas av en kompensatorisk princip. Det innebär att läraren vid betygssättningen kan låta en elevs olika kunskapsnivåer i den godkända delen av skalan kompensera varandra. Läraren kan sedan göra en sammantagen bedömning av vilket betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Betygsskalan är kontinuerlig och de kvalitativa skillnaderna mellan betygsnivåerna uttrycks med hjälp av preciserade betygskriterier för betygsstegen A, C och E. Betygen B och D ska sättas om lärarens sammantagna bedömning är att elevens kunskaper bedöms vara mellan betygskriterierna för A och C respektive C och E. För att en elev ska få betyget E ska fortsatt alla betygskriterier för E vara uppfyllda. Betyget E ska således inte omfattas av en kompensatorisk princip.

Begreppet kunskapskrav ersätts av begreppet betygskriterier eftersom begreppet betygskriterier signalerar en mer generell beskrivning av en typisk kunskapsnivå och därför är mer lämplig i ett system med kompensatorisk bedömning.

Grundskoleförvaltningens ställningstagande rörande kompensatorisk betygssättning

12.1 Betygsskalan ska ha en inbyggd kompensatorisk princip.

Grundskoleförvaltningen är positiv till utredningens förslag att en kompensatorisk betygssättning ska införas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå. Vidare instämmer grundskoleförvaltningen även med att de godkända betygsstegen på nuvarande betygsskala ska behållas, men att skalan ska ha en inbyggd kompensatorisk princip vilket enligt utredningens förslag innebär att läraren vid betygssättningen ska göra en sammantagen bedömning av vilket betygssteg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Genom att möjliggöra för detta anser grundskoleförvaltningen att vid införande av kompensatorisk betygssättning minskar risken för den upplevda orättvisa som utredningen belyser, inte minst när det gäller elevernas upplevelse av att det är deras "sämsta prestation" som i dagsläget sätter nivån för betyget. Genom att ge lärarna möjlighet till kompensatorisk betygssättning där olika kunskapsnivåer i den godkända delen av betygsskalan kan kompensera varandra, skapas också en högre tilltro och legitimitet för betygssystemet.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till att begreppet kunskapskrav ersätts av begreppet betygskriterier och instämmer med utredningen att det arbete som pågår med att hitta gemensamma tolkningar av betygskriterierna är något som måste fortgå på skolorna.

Grundskoleförvaltningen instämmer med utredningen att det är angeläget att betygsbeteckningarna för de fem godkända betygen, A – E, kvarstår.

När det gäller vilka skolformer som ska omfattas av kompensatorisk betygssättning instämmer grundskoleförvaltningen med utredningen om att den kompensatoriska betygssättningen ska gälla alla elever, oavsett vilken skolform de går i.

12.2 Betygskriterier och kriterier för bedömning ska beskriva kunskapsnivåer.

Grundskoleförvaltningen är positiva till nationella betygskriterier för betygsstegen A, B, C, D, E och Fx där betygsstegen A, C och E ska ha preciserade betygskriterier som beskriver de typiska kunskaperna för respektive steg. Vidare instämmer grundskoleförvaltningen med utredningen om att betygsstegen B, D och Fx ska det ”finnas betygskriterier som relaterar till ett över- och/eller underliggande preciserat steg”. Begreppsändringen från kunskapskrav till kriterier anser grundskoleförvaltningen vara positivt i enlighet med utredningens slutsatser om att kriterier har ett annat signalvärde och underlättar för en kompensatorisk betygssättning. Grundskoleförvaltningen instämmer med att begreppet betygskriterier även ska användas för betygssteget E trots att den kompensatoriska principen inte tillämpas för betyget E.

12.2.3 Kriterier för bedömning ska användas när betyg inte sätts.

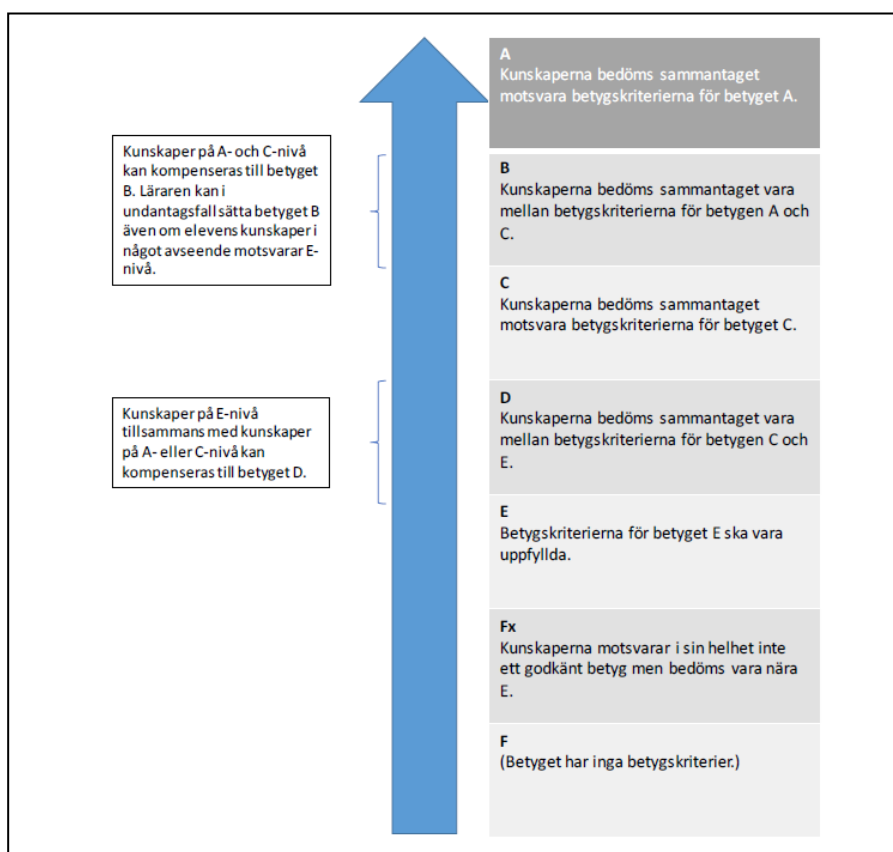
Grundskoleförvaltningen har inga invändningar mot att begreppet ”kriterier för bedömning” ska ersätta begreppet ”kunskapskrav” i årskurser eller för ämnesområden där betyg inte sätts. Det är viktigt att samma terminologi används genom hela skolgången för att undvika förvirring för elever, vårdnadshavare och personal.

12.3 Betyget E kan inte kompenseras.

Grundskoleförvaltningen instämmer med utredningens förslag om att för betyget E måste en elevs kunskaper motsvara samtliga betygskriterier för E. Utredningen lyfter upp godkänthetsgränsen som starkt kopplat till elevens rätt till stöd och grundskoleförvaltningen instämmer med att risken finns att detta stöd blir svårare att få för eleverna om det är så att gränsen för E går att nå med kompensatorisk betygssättning. Grundskoleförvaltningen instämmer dock med utredningen att regeringen bör överväga att utreda om det ska finnas en godkänthetsgräns i den obligatoriska skolan och i så fall hur den ska vara utformad (se punkt 12.5 Godkänthetsgränsen i den obligatoriska skolan bör utredas).

12.4 För betygen A, B, C och D gör läraren en sammantagen bedömning.

Grundskoleförvaltningen är positiv till utredningens förslag om att för betygen A och C ska en elevs kunskaper sammantaget motsvara betygskriterierna för respektive betyg och för betygen B och D ska en elevs kunskaper sammantaget bedömas vara mellan betygskriterierna för A och C respektive C och

Figur 1 (SOU 2020:43, s. 493).

E (se figur 1 till höger). Grundskoleförvaltningen är positiv till utredningens förslag att i och med detta sätt att bedöma tas regleringen om "till övervägande del" bort för kriterierna B och D. Grundskoleförvaltningen anser att kompensatorisk bedömning även ska gälla för betyget A som utredningen lyfter fram, då det är lärarens professionella bedömning av elevernas kunskaper som ligger till grund för bedömningen och det bör rimligen vara läraren som kan avgöra om elevernas kunskaper sammantaget motsvarar den högsta nivån, liknande fallet för nivåerna B, C och D.

Grundskoleförvaltningen delar det som framkommit i utredningen om att det ingår i lärarens yrkesutövning att på ett avvägt och korrekt sätt bedöma en elevs kunskaper och att lärarkåren överlag besitter de kunskaper som krävs för att sätta rättvisande och rättssäkra betyg utifrån en kompensatorisk princip.

Utredningen vill särskilt lyfta fram att betygssättning är en myndighetsutövning och att kompensatorisk betygssättning kan innebära att lärare i större utsträckning än idag kan behöva stöd och uppbackning från skolledare och skolhuvudmän när det gäller påtryckningar från elever och föräldrar. Detta är en bild som grundskoleförvaltningen delar med utredningen.

12.5 Godkäntgränsen i den obligatoriska skolan bör utredas.

Grundskoleförvaltningen är positiv till utredningens förslag om att regeringen bör överväga att utreda om det ska finnas en godkäntgräns i den obligatoriska skolan och att det i denna utredning bör även behörighetskraven till ett nationellt program i gymnasieskolan ingå. Grundskoleförvaltningen grundar sitt ställningstagande på utredningens slutsatser om att konsekvenserna av godkäntgräns inte har analyserats och det faktum att långt fler elever än vad som var förväntat vid införandet hamnar under gränsen för godkänt.

Ytterligare ett underkänt betygssteg (Fx)

Utredningens förslag i korthet

- Ytterligare ett underkänt betygssteg, Fx, ska införas i grundskolan, specialskolan, sameskolan, för grundskoleämnena inom gymnasieskolans introduktionsprogram samt i gymnasieskolan, och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.
- Betyget Fx ska motsvara 5 poäng i meritvärdet i den obligatoriska skolan och för grundskoleämnena inom introduktionsprogrammen i gymnasieskolan. Betyget Fx ska inte motsvara poäng i den gymnasiala utbildningen.

Utredningens bakgrund till förslagen

I dag har en relativt stor andel elever ett underkänt betyg och många av dessa elever har underkänt betyg i flera ämnen. Att ha flera underkända betyg kan få stor betydelse för elevens möjlighet att bli antagen till ett nationellt program i gymnasieskolan respektive att få en gymnasieexamen. Kunskapskraven ger tillsammans med de godkända betygen enligt utredningen en relativt tydlig information om elevens kunskapsläge och ger även information om vad som krävs för att eleven ska få ett högre betyg. För betyget F finns inga kunskapskrav utan den information betyget ger är endast att kunskaperna inte är tillräckliga för det godkända betyget E. Det innebär att betyget F kan motsvara allt ifrån mycket svaga kunskaper till att eleven nästan uppnår kunskapskraven för betyget E. Detta medför enligt utredningen att det är svårt för eleverna att veta hur de ligger till i förhållande till ett godkänt betyg och även svårt för dem att följa sin kunskapsutveckling på den underkända nivån.

Utredningens förslag rörande en tydligare återkoppling på den underkända nivån

Utredningen anser att ytterligare ett underkänt betygssteg kan särskilja kunskaper som ligger nära godkäntgränsen från kunskaper som ligger långt ifrån. Detta skulle kunna hjälpa eleven att bättre förstå sin kunskapsutveckling och att känna motivation, engagemang och planera för de fortsatta studierna. Vidare kan läraren få enligt utredningen en mer nyanserad bild av kunskapsläget och därmed bättre anpassa undervisningen, både till den enskilde eleven och klassen i stort.

I utredningen framgår det att ett införande av poäng för betyget Fx, som kan påverka elevens meritvärde vid antagning till gymnasieskolan, är ett sätt att ytterligare bekräfta elevers kunskaper vid underkänt betyg, även om poängen för betyget Fx får ett reellt värde först när eleven söker vidare till gymnasieskolan. Undersökningar har enligt utredningen visat att äldre elever kan hantera summativ bedömning bättre än yngre, eftersom de lärt sig systemet och har utvecklat strategier för att hantera det. Det är därför enligt utredningen troligt att den bekräftande effekten av poäng skulle vara mindre för elever i gymnasieskolan och i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Det skäl som dock väger tyngst när det gäller att inte införa meritvärdespoäng för betyget Fx i dessa skolformer är enligt utredningen att det får för stora konsekvenser för urvalet till högre utbildning.

Grundskoleförvaltningens ställningstagande rörande ytterligare ett underkänt betygssteg (Fx)

13.1 Elevens kunskapsnivå under betyget E ska synliggöras med ytterligare ett underkänt betyg.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till ytterligare ett underkänt betyg – Fx – ska införas i grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Grundskoleförvaltningen anser att det stämmer överens med utredningens förslag på förändringar i övrigt, inte minst gällande kompensatorisk betygssättning och att det svenska betygssystemet i större utsträckning kommer att harmoniera med ECTS-skalan¹.

Grundskoleförvaltningen är positiv till att det ska finnas betygskriterier för betyget Fx som innebär att elevens kunskaper i sin helhet inte motsvarar ett godkänt betyg, men bedöms vara nära E. Detta medför en tydligare information gällande kunskapsnivån för elever, lärare och vårdnadshavare.

Utredningens förslag om att betyget Fx ska motsvara 5 poäng och kan ingå i meritvärdet för elever som avslutar sin utbildning inom grundskolan och specialskolan samt för grundskoleämnen inom gymnasieskolans introduktionsprogram ställer sig grundskoleförvaltningen positiv till då det visar att alla kunskaper är av betydelse, även om de inte fullt ut har uppnått betyget E. Grundskoleförvaltningen anser också att det är rimligt att Fx ger 5 poäng i meritvärde då det inte är så pass högt att det ligger för nära E (10 poäng), samtidigt som det finns ett avstånd från F (0 poäng) som medför incitament för eleverna att gå från F mot Fx och vidare till E.

Förslag om att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper

Utredningens förslag i korthet

¹ European Credit Transfer and Accumulation System, det europeiska systemet för överföring av studiemeriter.

- Riktlinjen i läroplanerna om att läraren vid betygssättningen ska beakta all tillgänglig information om elevens kunskaper tas bort och ersätts med att läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevers kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.
- Ändringen införs i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning.

Utredningens bakgrund till förslaget

I bland annat utredningens kartläggning har det framkommit att lärare är osäkra på hur riktlinjen i läroplanerna om att lärare vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper ska tolkas. En vanlig tolkning är enligt utredningen att läraren bör ta in så mycket betygsunderlag om elevernas kunskaper som möjligt, vilket medför enligt utredningen en ohållbar arbetssituation för lärarna och risk för att undervisningen blir lidande till förmån för insamlandet av betygsunderlag.

Det har även lett till att eleverna enligt utredningen känner att allt de gör och säger bedöms och betygssätts. En annan konsekvens av riktlinjen är att den enligt utredningen verkar ha lett till praktiker med många omprov och inlämningsuppgifter som stressar både elever och lärare. Det finns även en risk enligt utredningen att riktlinjen leder till bristande likvärdighet om den tolkas mycket olika.

Utredningens förslag om mer fokus på undervisning och lärande

Utredningen anser att de allmänna råd om betyg och betygssättning som Skolverket publicerade hösten 2018 är en god vägledning för lärare om vad som är intentionen med riktlinjerna om all tillgänglig information. Riktlinjen kan dock även fortsatt enligt utredningen ge upphov till osäkerhet i tolkningen och därmed till de problem som finns med för mycket fokus på insamling av bedömningsunderlag och ett ständigt fokus på att bedöma elevers kunskaper. Riktlinjen ska i stället enligt utredningen vara mer i linje med vad som anges i de allmänna råden. Det innebär att formuleringen om all tillgänglig information ska tas bort i läroplanerna och en omformulering som förtydligar att läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna ska införas. Med denna ändring flyttas enligt utredningen fokus från att samla in betygsunderlag, till att eleverna får möjlighet att visa sina kunskaper på flera olika sätt och att läraren därefter gör en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Utredningen anser även att rektorn bör verka för att det finns förutsättningar för en likvärdig bedömningspraktik på skolan, exempelvis genom att skapa rutiner för vad som kan vara valida (giltiga) och reliabla (tillförlitliga) betygsunderlag för olika ämnen.

Grundskoleförvaltningens ställningstagande rörande förslag om att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper

14.1.2 Läraren ska göra en bedömning av elevens kunskaper.

Grundskoleförvaltningen ställer sig positiv till att en ändring görs i läroplanerna av den punkt under rubriken Riktlinjer som finns under rubriken Bedömning och betyg och som anger att läraren vid betygssättning ska ”utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper”.

Utredningens förslag är att formuleringen ska tas bort och att en omformulering som förtydligar att läraren ska göra ”en allsidig bedömning av elevens kunskaper” ska införas.

Grundskoleförvaltningen delar utredningens slutsats om att denna ändring kommer att innebära att fokus flyttas från att samla in betygsunderlag, dvs. all tillgänglig information, till att eleverna får möjlighet att visa sina kunskaper på flera olika sätt och att läraren därefter gör en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

14.1.3 Det bör finnas rutiner för skolans bedömningspraktik.

Utredningens bedömning är att rektorn bör verka för att det finns förutsättningar för en likvärdig bedömningspraktik på skolan, exempelvis genom att skapa rutiner för vad som kan vara valida (giltiga) och reliabla (tillförlitliga) betygsunderlag för olika ämnen. Grundskoleförvaltningen är positiv till detta men anser också att det behövs nationella resurser för detta och att rektorn ska kunna få stöd av huvudman i detta arbete.

Ikraftträdande

Utredningen föreslår att förslaget om kompensatorisk betygssättning, betyget Fx och att läraren ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper ska träda i kraft den 1 juli 2021 och tillämpas från och med den 1 juli 2022. Enligt utredningen ska förslaget om ämnesbetyg träda i kraft den 1 januari 2022 och tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2024. Grundskoleförvaltningen har inga invändningar mot något av ovanstående datum.

Påverkan på det kommunala självstyret

Grundskoleförvaltningen delar utredningens slutsats att förslagen inte påverkar den grundläggande ansvarsfördelningen mellan staten och skolhuvudmännen på skolans område. Grundskoleförvaltningen instämmer även med att det inte bör ha någon större direkt påverkan på kommunernas ekonomi.

Betygsinflation och olikvärdig betygssättning

I kapitlet om betygsinflation redogör utredningen översiktligt för både betygsinflation och olikvärdig betygssättning, eftersom fenomenen är närliggande och svåra att skilja åt. Betygsinflation innebär att betygen ökar över tid utan att elevernas kunskaper gör det. Olikvärdig betygssättning innebär att lärare inte tillämpar bestämmelserna om betygssättning på ett likvärdigt sätt och att elever som visat samma kunskaper därför kan få olika betyg. Av kapitlet framgår de utmaningar som kan uppstå i det målrelaterade betygssystemet där betygen har flera användningsområden, bland annat för urval till nästa utbildningsnivå och att återkoppla information om elevens kunskapsutveckling. Det framgår även vad som kan bidra till betygsinflation och olikvärdig betygssättning i dagens system.

Utredningen redogör vidare för insatser som skulle kunna hantera problemen med betygsinflation och olikvärdig betygssättning, både insatser som redan finns och insatser som kan införas på sikt. Möjliga insatser som utredningen lyfter fram är exempelvis satsningar på extern eller central bedömning av nationella prov, kompetensutveckling för lärare i bedömning, en modell där lärare granskar andra lärares bedömning och en modell som används i Danmark för att på aggregerad nivå normalfördela de godkända betygen. Utredningen lämnar inga förslag men bedömer att följande tre insatser bör utredas vidare: ankring av elevernas betyg i de

nationella proven i de obligatoriska skolformerna, införandet av examensprov i gymnasieskolan och statistisk moderering av betyg med hjälp av nationella prov.

Grundskoleförvaltningens ställningstagande rörande insatser för att motverka betygsinflation och olikvärdig betygssättning

Grundskoleförvaltningen delar utredningens bedömning att regeringen bör vidare utreda möjligheterna till

- ankring av elevernas betyg i de nationella proven i de obligatoriska skolformerna
- införandet av examensprov i gymnasieskolan
- statistisk moderering av betyg med hjälp av nationella prov.

Detta för att undersöka möjligheter att möta de utmaningar utredningen lyfter fram när det gäller betygsinflation och olikvärdig betygssättning.

Ansvariga

Roberto Citterio Avdelningschef

Anders Malmquist Förvaltningschef